

Tarinan kertoo:
Tenho Heikkilä
Kälviä

Tyätapoja ja tarvep puita

Viälä kolmekymmentä luvulla mejjän huushollisa elethin melekempä luantaistalouvesa. Minun tuarani oli visu ja perintheistä kiinni pitävä miäs. Turhaa ei ostettu, eikä kaikkia uusia konsteja otettu heti käythön. Sähköki meille vejethin vasta ko kaikilla muilla oli ollu jo vuasikauet. Iltapuhtheet tuuskathin öljylampuv valosa. Höyläpenkki oli talaviajan tuvan nurkasa. Siinä isä, joka oli hyvä kynsisthääns, teki kaikki mitä talosa tarvithin. Saavit, ämpärit, nelikot, reet, kelekat, sukset, ränget, pöyät, toolit ja kaapit. Vihkokoppeja, pärekoppia ja jonku kontinki. Sitte se viälä suutaroihti kaikille saaphaat. Kenkänahka oli omatekosta. Tuaralla oli parkkitynnöri tallin nurkasa, josa oli vuata meleken aina kypsymäsä pajunparkkiveesa. Pultti, kengän pohojia varten, vain ostethin puajista.

Tuara teki palio verkompaulaa, suihtiperiä ja muutaki köyttä jouhista. Ensiks se nykki jouhet sekavaks kasaks laattialle, ja rupes siittä sitte kiärtähän semmoselle kelalle hianua säijettä. Sittekö kolomek kelaa oli täynä, ruvethin niitä kertaahan yhthen. Minäki sain siinä olla följsä. Pyärytin semmosta isua kelaa, johonka se valamis verkompaula keräthin. Se oli mahottoman lujaa, eikä se kostiasakaan vettyny. Suihtiperät tuara teki rahanikoimalla neliästä säikheestä. Soli vähäkö pitsin nypläystä, se homma.

Erikoisena tapana muistam meiltä sen ko setämiäs, joka kaatu jatkosojasa, siirsi iltasella toolin öljylampun alle ja otti Keskipohojonmaa lehejn kätheens. Luki sen äänhens alusta lophun ilmoituksineens kaikkineens. Toiset toppas kuuntelehan hommiltaans. Se lehti oli tilattu yhteiseks naapurin, Uuenmäen kaans. Ko siälä oli saatu se luetuks, niin se tuathin meille. Ei se sillon ilimestynny, ko pari kolomek kertaa viikosa, eikä siinä ollu ko pari plajia.

Talavisin ko olthin mehtätöisä, niin kaajethin puita monenlaishe tarpheise. Eensiks tiätysi polttopuiks tuphan, saunalle ja riihelle. Saunalle ja riihelle piti olla mäntösiä halakoja. Niistä ei lentänny paukkoja laattioille, eikä ne noennu kiukhaita. Tuphan ja kamarein kakluunhein sai olla mitä puita vain.

Lautapuiks valithin suaria kuusen ja männyn tyvejä. Meillä nekki sillon viälä sahathin plankuiks ja lauvoiks miäsvoimalla. Puulajon takana oli ainaka

seihtemän jalakaa korkiat, tukevat pukit. Niem päälle pyäritethin sahattava tukki, kiilathin se tukevasti paikoillens, prätäthin kliitunarulla suara valakonen piiru parkhin, jota myäten ruvethin sahaahan. Yläpualella oleva miäs ohojas sahan kulukua ja alahalla oleva veteli hartiovoimin. Hithaasti, mutta varmasti siinä tuli valmista, kanttamatonta lautaa ja plankkua talon tarpheese. On meillä vieläki se plankkusaha tallella.

Pärep puita kaans tarvithin. Suarat kuus-, seittentuumaset männönnyvet, joisa ei ollu isoja oksia eikä lylyjä, olivat parhaita. Ne ajethin talavella suarhan pärehöylälle. Keväillä, ko puu sulas, niitä ruvehin höyläähän pärheiks. Semmonen pärehöylä on meillä kaans vielä käyttökunnosa.

Pitkiä ja suaria n. 3-4 tuumasia kuusia kaajethin kaans. Niistä halavothin kirffeellä aitajulukuja. Puuaitoja oli kaikilla rajoilla ja joka peltoplätyn ympärillä. Niitä lahos ja särky. Joka vuasi niitä joutu korijaahan ja panehan ylös. Aijanseiphäät jouuthin sillon kaans vaihtaha. Seiphäiks kahtothin kitukasvusia 5-6 jalakasia kuusennärhiä. Se terotethin ja kuarithin jonku matkaa tyvestä. Tälläthin aurinkoiselle paikalle kuivaahan. Siinä kuarittu osa pihkaintu ja oli lujempaa lahuamista vastahan.

Aijanvihtaksiks tarvithin semmosia meeterisiä kuusennärhiä. Viimesiä latvaoksia ei karsittu pois ja siältä oksanhankasta alotethin sitä halakasehan. Se vejethin kokonaans halaki. Sitte tämmönen vihtasnippu viäthin puthin likuahan ja ojottahan aitaamista.

Aisakoivuja piti kaans olla varastosa. Sitkiää valakoparkkista nevensyrjäpuuta. Nek kuarithin puulajon orsille kuivaahan. Luakkapajuja piti hakia kaans. Tuamiki kävi siihen tarkotuksehen. Ensiks ne kaivethin palavhan tallitunkiohon hautuhan ja sujutethin sitte aitan seinäsä olevalle painimpuulle.

Ko vielä kuusen havot ja pyärtänörisukki käytethin, niin kyllä silloin puu tuli visusthi talthen. Tallin seinuksella oli hakokränkky ja sen nokasa pitkäteränen hakopiilu. Siinä havot hakathin piäneks silipuks ja kannethin hevosen persheen alle kuivikkeiks. Niistä tuli terffeellinen haju talhin. Pyärtänörisuista tehtihin kesällä lehtikerppuja, lamphaille talavievähäks. Ne risukki vielä tuathin tuphan ja poltethin ko lamphaat niistä lehejet syänny.

Semmosta soli. Elethin luannon ehejoilla. Vaatimatonta, mutta turvallista elämää. Ei tullu kaatopaikkoja eikä saasteita. Eikä yhtheiskunta ollu panemasa pukinsorkkaas joka asiahan.

Tarina on julkaistu Kälviän seudun sanomissa 16.4.1998.